

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok létrehozásának előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak:

Egészévre 12 korona, félévre 6 korona, negyedévre 3 korona.
Egyes szám ára 10 fillér.

Megjelenik minden kedden, esütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség: Jókai-uicza 10.

Kiadóhivatal: DEBRECZENYI GYULA KÖNYVNYOMDÁJA (iskola-utca 4. sz.)

A monarchia súlypontja.

(—k.) A dualizmusnak az volt alap-gondolata, hogy monarchiánk két hatalmas oszlopra, mint rendíthetetlen bázisra támaszkodjék: a németsegre és magyarságra. Az osztrák kormányok évtizedeken át folytatott szerencsétlen politikája a németséget szétverte. Ma már senki sem kételkedhetik abban, hogy az osztrák államrendszer épületét nem lehet többé a németség hegemoniáján fenntartani. Egy darabig csak elvergődnek Ausztriában a mostani zürzavarok között, de aztán utóvégre is választani kell az abszolutizmus és föderalizmus között, vagy pedig próbát tenni egymásután mind a kettővel.

Ily körülmények között természetesen látszik, hogy bármilyen irányban tegyenek kísérletet Ausztriában a mostani zavaros állapotokból való kivergődésre, a monarchia súlypontjának át kell helyeződnie Magyarországra. Sokan abban a meggyőződésben vannak, hogy ezt az átvitelt nemcsak meg lehet, de meg is kell csinálni valami közjogi formula segítségével. Mi is azt hiszszük, hogy a súlypont ez áthelyezését meg lehet csinálni egy közjogi formula segít-

ségével is, és ha szükség lesz rá, meg is kell csinálni. Egy kissé azonban tovább megyünk, a mennyiben a processusnak előkészítő feltételeit is szükségesnek tartjuk előzetesen kifejleszteni, azért, hogy a súlypont formai áthelyezése reális tartalommal is bírjon.

Hogy a monarchia súlypontja a mostani politikai zürzavar, sőt mondhatni elzúllás mellett is még mindig a Lajthán tulra esik, annak oka Ausztria gazdasági helyzetében keresendő. Politikailag mi vagyunk az erősebb fél, mi élünk rendezettebb viszonyok között, gazdaságilag azonban Ausztria. Addig tehát a monarchia súlypontjának áthelyezéséről, a fogalmat reális értelemben véve, szó sem lehet, míg gazdaságilag annyira meg nem erősödünk, hogy e tekintetben való mostani alárendelt, sőt függő helyzetünk Ausztriával szemben meg nem szűnik.

Ausztria gazdasági felsőbbsege kétségkívül fejlett iparán és a mienkhez képest nagy arányú kereskedelmén alapul. Merkantilis irányu közgazdánk a miatt, hogy Ausztriától való gazdasági függő helyzetünkől kiszabaduljunk, nem is tartottak egyebet szükségesnek, mint azt, hogy Ausztria példájára teremtsünk

magunknak minden áron és mentől gyorsabban ipart és kereskedelmet. — Nemcsak közgazgatási és igazságszolgáltatási intézményeinkben igyekeztünk az osztrák példát másolni, de közgazdasági politikánk is osztrák schémák között mozgott, nem véve tekintetbe azt a természetes és lényegében óriási különbséget, a mi köztünk és az osztrák viszonyok között van. Ausztriát természeti viszonyai ép oly határozott kényszerrel utalják arra, hogy közgazdasági politikánk kettős sarkpontjává a gyár- ipart és kereskedelmet tegye, mint hazánkat, hogy összes gazdasági életünk és fejlődésünk alapja a földmivelés legyen.

A mi gazdasági életünk alapja a földmivelés. Népünk nagyobb felének anyagi jóléte a földmiveléssel kapcsolatos. Ha a politika célja a nemzet széles rétegei anyagi jólétének mentől nagyobb arányokban való fejlesztése, akkor ennek a politikának hazánkban az anyaföldre kell támaszkodnia. A magyar földmivelési politika, az agrarizmus azonban nem egyoldalú közgazdasági disciplina, mint ellenségei ráfogni szeretnék. Még kevésbé ellensége az iparnak és kereskedelemnek. Egyszerűen csak azt

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCZÁJA.

Esténkint.

Irta: Mányiné Prigl Olga.

Pista bácsi leverte a szivarja hamuját, s a míg mi körülfigyeltük, — beszélni kezdett:

— Olyanféle épület volt a nyáradi kastély, mint valami középkori vár. A fala barna, hely-helyt hullt róla a vakolat, hogy kilátszott alóla a keményre égetett vöröspiros téglá; négy sarkán csipkés hegyű torony játszott a tövébe tiltetett jegenye hegyével. Jobb szárnya részut kiszögelllett az országút mentére, a falára futtatott vad borostyán össze ölelődzött az árokmenti pipacsosál. A tulsó szélén erdő volt csupa palatán fából; vakított a sima fehér kéreg s a selymes sötétzöld levelek rejtelmesen susogtak.

Szép, holdvilágos éjszakán fehér volt az országot is, a messze földről hordott nagy gránit kövek csillogtak a lovak patkói alatt. Jobbról-balról jegenyék vetettek hosszú, fekete árnyékot, míg bent, a fű között, a kaszálókön: foltokban csillogott a víz a kiöntés helyén.

A kocsisunk minden sajnálkozás nélkül konstata, hogy a nagy pusztulásból a nyáradi bárókisasszony vette ki legnagyobb részét. A víz elöntötte a szőlőtelepeit, megáztatta a kezesekbe rakott buzakéveket, az ár kicsi híján az öreg báró koporsóját is majd elvitte. A kriptá ugyanis be van építve egészen a víz szélére s úgy látszott, mintha a sárga vízi lilomok a kövekből nőttek volna ki, a mint megülledett

a vastag moha. Apró esiga-bigák laktak benne, szivárványszínű kagylók, s napos, verőfényes időben kicsi tarka gyíkok, a melyek még meg sem ijedtek nagyon, ha embert láttak, oly igen nagy biztosságban érezték magukat. Most elsöpörte őket a víz, s ki tudja merre, hol vannak. A kriptá léposóján vastag iszap fekszik, a lilomok ott vannak benne, összetörve sárosan. A piszkos hab, sebesen jövő hullám összetörte azokat is.

Mihály, az emberünk, a balkezébe fogott ostornyéllal mutatott arra, a míg ezeket beszélte; körülömben sógora belső eseléd a kurián. Pedig hát, tette hozzá, gusztnis kell ahhoz, hogy valaki még a méltósága mellé szegődjék. A sógorának, mikor úgy kimenője van vasárnaponként — igen furcsa dolgokat mesél a kisasszonyról, hogy például a tulajdon belső frájlja se látta volna az arcát fekete fátyol nélkül. Olyan sűrű az a fátyol, hogy csak a két nagy fekete szeme tüzel át rajta. A méltósága nem szól senkihez, a mit akar, papirosra írja fel a kasznárjának, az írásokat meg mindennap lecsukják egy nagy ládába. Két szoba tele van olyan tömegtelen nagy ládával, mert még az öreg báró is azonképpen tett, mint a kisasszony most — csak hogy azt még fátyollal se látták soha. Mondják, hogy olyan képe volt, mint a halálnak, csak esont volt az arca. Valamikor, nagyon régen, úgy beszéltek, roppant vigasság, nagy dárídó volt a kastélyban. Az urak be voltak csipve a finom boroktól, s ezeknek a nagy apja azt a tréfát találta volna ki, hogy éjfélbe bement a kriptába, felhozta tulajdon édes szülője koponyáját, s abból ivott mindnyájuk egészségére. A hogy lenyelte az utolsó

cseppet, a vendégek rémülten szaladtak széjjel. A koponya, mintha az ő fejére nőtt volna, olyan lett egyszerűbe az arca. Es azóta fia, leány a családban — mind úgy születik. Elpusztítják magokat, míg embernyi emberek lennének, csak a kisasszony maradt meg köztük, az sem nézett még tükörbe soha; a kastélyban az ablakok is mind homályosak, még a vizekbe is azért nő a temérdek lilom, vízi rózsza, ne hogy valaki meglássa magát benne.

A kocsisunk elhallgatott. Szorosabbra fogta a gyeplőszárát, s a lovak fülöket hegyezve, horkolva haladtak tovább a víz mellett, mely most már kissé lecsendesedve, halk locogással terült el előttünk egész a látóhatár széléig. A holdvilágnál nem bírtuk tisztán kienni, vajjon réte, tarló, vagy víz a messze felhőség, a miből itt-ott feketéltett egy-egy falu, puszta vagy magányosan álló kútgém. A kocsisunk megállította a lovakat, felállott, két kezéből ernyőt csinált, úgy kiment a messzeségbe, a faluk irányában.

Egyszerre csak felordított:

— A mi falunk: Csalánost is elvitte a víz... A gyerekeink, az asszony...

Az égre felhő jött fel, mely betakarta a holdat; köröskörül sötétség borult ránk; a nyárfák a kezdődő szélviharban rémesen zugni kezdtek, s nagy esőcseppek hullottak a gránitkövekre tompa ütődéssel. Hogy hol, merre járunk az irgalmatlan sötétségben, azt még gondolni is képtelenek voltunk. A kocsisunkat is csak az ösztöne — a veszély érzete vitte tovább.

Egyszer csak megállottak a lovak hirtelen. A rud valami kemény tárgyba ütődött, úgy, hogy ketté törött a közepén. A lovak a zabla-

Mai lapunk 4 oldal.

akarja, hogy mindez a földmivélés talajából nőjön ki. Gyökereit mélyen az anyaföldbe eresztse le, ne legyen gyökértelen és tisztán a nagytőke spekulációin hullámozó importált valami, amely a helyett, hogy erősítene a magyar közgazdaság alapját, a földmivélést, egyszerűen kiszívja annak életerőit s megakasztja egészséges vérkeringését.

A mi országunk csak egy helyes és természeti viszonyainknak megfelelő agrárpolitika segítségével emelhető ki abból a gazdaságilag függő helyzetből, amelyben Ausztriával szemben vagyunk. Függőségünk viszonya Ausztriához inkább gazdasági, mint politikai. Sőt politikailag alárendelt helyzetünk is nem a dualizmus közjogi helyzetéből foly, hanem abból, hogy gazdaságilag nemcsak gyengébb fél vagyunk, de egyúttal függünk is Ausztriától.

Az a merkantil jellegű közgazdasági politika, mely az ipar és kereskedelem megteremtésének ürügye alatt mezőgazdasági érdekeinket elhanyagolta, nemcsak hogy fel nem szabadított e gazdasági függőség alól, sőt ellenkezőleg ránk bocsájtván az osztrák nagytőkét, e függőséget még nagyobbá, még szorosabbá tette, mint a minöben voltunk a 67 előtti fejletlenebb közgazdasági viszonyok között. A magyar politikának Ausztriához való viszonyunkban nem lehet célja a monarchia sulypontját mesterségesen, tisztán politikai és közjogi subtilitásokkal áthozni a Lajthán inneni felére, mert a sulypontnak ilyen, tisztán mechanikus uton való áthelyezése magában véve értéktelen és tisztán csak formai. A helyes magyar politika nézetünk szerint csakis abban állhat, ha előzetesen megteremti mindazokat a gazdasági feltételeket, amelyek függő gazdasági helyzetünkben Ausztriával

szemben kiemelnek és előkészítik az utat arra, hogy a monarchia sulypontja a gazdaságilag is erőssé lett Magyarországra mintegy természetesen helyezkedjék át.

A bodajki bucsu.

A magyar kereszténység 900 éves jubileuma alkalmából fényes ünnepély folyt le Bodajkon f. hó 8-án és 9-én. Papjaik vezetése mellett a megye minden részéből, sőt a szomszédos vármegyékéből is már pénteken megérkezett a zarándokok nagy része, a másik rész pedig körmenettel szombaton jött. A zarándokok első kötelességüknek tartották, hogy elvégezzék sz. gyónásukat és az Oltárszentséget magukhoz vegyék, miért is a hívek gyóntatása már pénteken kora délután kezletét vette s a három nap alatt mintegy 5—6000 ember járult a szentségekhez.

A tulajdonképeni ünnepély szombaton vette kezdetét *Rabnich* Imre kálozi plebános ünnepi beszédével, melyben meggyőző erővel fejtegette a kereszténységnek világot és nemzeteket átalakító erejét.

A kora reggeli órától kezdve minden órában volt egy-egy sz. mise. Az ünnepélyes nagy misét *Knežić* Pál esp. plebános mondotta. Az ünnepély fénypontja volt az este 6 órakor tartott hálaadó istentisztelet Jézus sz. Szívének és Magyarország Nagyasszonyának dedikálva. Ezen hálaadó istentisztelet sz. beszéddel kezdődött, melyet *Szentiványi* Károly bodajki plebános tartott. Szem nem maradt szárazon, midőn fejtegette az embernek méltóságát, köteles imádatát Jézus iránt és tiszteletét a bold. Szűz iránt.

Szent beszéd után impozáns körmenet volt, melyet *Kejfer* János cz. kanonok vezetett. Megható volt látni a mintegy 15000-nyi népet, melynek mindegyike égő gyertyával kezében az esti homályban úgy tűnt fel, mintha a csillagok égő tükörzött volna vissza a földön. Az egyes községek keresztjeik s templomi lobogóik alatt jelentek meg. Harangok zugása mellett megin-

dult a hatalmas emberáradat sz. énekeket zengedezve, melyeket az acsaik jól szervezett zenekara kísért. A menet közepén négy dalias legény vitte Jézus sz. Szíve szobrát, utána magyar ruhába öltözött leány pedig a Szent Szűz szobrát és egy fehér ruhás leány a nemzeti lobogót. Utána haladt a papság. Az uton, amerre a menet elvonult, a házak fellobogózva, az ablakok fényesen kivilágítva voltak. Igen szép volt *Cserny* Adolf postamester háza, hol virágokból volt kirakva 1000—1900 s. lampionokkal, égő gyertyákkal kivilágítva. E lélekemelő körmenet után a templom ismét zsufolásig megtelt ájtatoskodókkal, kik valóságos ostromolták a gyóntatószékeket, annyira, hogy éjjel 2 óra körül járt már az idő, mikor a 9—10 gyóntató távozhatott helyéről.

Vasárnap szintén kora reggeltől minden órában volt sz. mise, melyek közben mindig akadt elég áldozó. Istentiszteletek közben még mindig érkeztek új zarándok-csapatok, melyek előre nem is lettek jelezve. Tíz órakor *Rácz* Endre Csákvár lelkes plebánosa lépett a szószékre és beszélt a Mária név különféle jelentőségéről, a benne rejlő varázserőről, különösen hitünk ellenségeivel szemben; szólt pedig oly bensőséggel és tőzzel, hogy hallgatóit elragadva többször a helyeslés és köszönet moraja zugott végig a templomon. Most következett az ünnepélyes sz. mise, melyet *Knežić* Pál esperes celebrált. Ennek végzetével megkezdődött az egyes zarándok-csoportok visszaindulása, kik mindannyian egy feledhetlen nap emlékével, telve meghatottsággal távoztak e szent helyről.

Délben a bodajki plebános vendégzerető asztalánál *Major* Ferenc dr., orsz. képviselő emelt poharat *Szentiványi* Károlyra, Bodajk bugzó, fáradhatlan plebánosára. Köszönetet mondott neki a világi katolikusok nevében e megható körmenet eszméje és keresztültiviteléért és ama jókívánattal fejezte beszédét, hogy a bold. Szűz áldja meg nemes szívét és fizesse meg fáradsalmait.

Igy végződtek e feledhetlen, a katholi-

jukat harapdálták, s mi ijedten ugránk le fölhelyünkéről. Az éjszaka sötétebb volt, mint valaha, az eső elállott, a szél is a fekete némaságban nagy messziről hallatszott a víznek esobogása. A kocsiunk nem vészette el lélekjelenlétét, hirtelen leszakította a kalapja belését, megcsodorta a rajta lévő zsiros bőrt, s egy szál gyujtóval világosságot csinált. Füstölve, kormosan égett a csóva, a sárga lángok kísérteties-szint festettek arcainkra, a lovak szájgye reszketett az ijedségtől. Egyszerre kiáltottunk fel mindnyájan:

— A nyáradi kastély — Tényleg ott állott előttünk hulladozó vakolatával, csipkés tornyával, túlan pedig zúgtak a fehér kőrgű fák.

Mihály háromszor kopogott a nagy szüette kapun. Azt hitük, senki sem fog válaszolni. Világítottuk már az utóját járta, perczeggett, sistersékel, a pernye főszlányokban hullott róla. Kiszáratva kulcsörögös, léptek zaja hallatszott s belülről megismételték a háromszoros kopogtatást s egy hang tompán, mélyen hangzott keresztül a vastag boltívek alól:

— A Jézus nevében kérdelek, kik vagytok?

— Utások, kik eltévedtek, feleltek mi.

A kaput kinyitották. Középkori livrés szolgáló haladt előttünk, rudon tartott lámpáját magasra emelve. Körül-körül a nagy négyszögű udvar ki volt világítva, óriási termek ablaka tárva, bent karos ezüst tartóban százával égtek a gyertyák.

— Valami nagy ünnepség van a kastélyban? kérdeztük a szolgától.

— Ninos urak itt rajtam kívül egy teremtet lélek sem — ha parancsolják — szolt — s előrevilágított a termekbe.

Szélteben, hosszában úgyak voltak a földre vetve, pulva fehér vánkocokból, hófehér takarókkal végig az egész nagy ebédlőn a szalonokban. A falakról komoly méltósággal néztek alá fekete kereteikből a nyáradi bárók fekete fátyolos asszonyai.

Az inas nem késelt fel világosítással szolgálni: — Ezek uraim a menekültek számára vannak fűntartva. A kastélyból mindnyájan oda vannak — a méltósága, is . . .

A kapu kopogtak ujfennt.

Nagy, nehéz társzekerek jöttek be rajta, nyikorogva; ember asszony, gyerekek kuzorgott az üléseken, a kosi oldalán, s mindenütt sapadt, rémült areczal, hónaik alá szoritva megmentett ezók-mókjaikat. Ot-hat kosi egymásután. Szótlan, siri esőndben sorakoztak a kastény udvar szögletébe. A férfiak levették kalapjaikat.

Egyszerre rémülten futott előre a szolga:

— A méltósága! — kiáltott és elállott a szava.

Deszkákból, rudakból összerűt hordágyon fektűt a szegény bárókisasszony. Homloka kendővel volt átkötve, a melyen keresztűl serkedt a piros vér. Ijedten húzódtunk hátrább, fekete fátyola vissza volt vetve arczáról.

Hevesen magyarázták a szolga:

— A méltósága maga ment be egy roskadozó házba, egy kis gyermekért, a gerenda épp abban a pillanatban szakadt le, halántékon találta. Ugy ástak ki a romok közül, husz ember egyszerre . . .

— Uram Isten, — orvosolt, tördelte kezeit a kasznár.

Utítársam előlépett:

— Ha megengedik — szolt — s odalépet

az alélt asszony mellé. Hirtelen odaintett engem is. Alig tudtam megtartani, hogy föl ne kiáltssak. A madonna arca lehetett csak olyan szép, mint a minő a báróudé volt. Finom homlokára glóriás fényt vetett a gyertyák ragyogása, nyitott, keskeny metszésű ajkai, mintha imádságot mondtak volna.

Teljes erőnköl dörzsölni kezdtük. Társam kis kézi tükrét vette elő s a beteg szája elé tartotta. Egy parányi homályos folt támadt rajta. El. — kiáltottunk föl egyszerre. A bárónó lassan fölvetette pilláit, mikor az eléje tartott tükröben meg látta arczát. A csodálat kerekre nyitotta szemeit, hosszú finom ujjait végig-végig húzta arczán, állán, aztán önfeledten kulcsolta össze kezét, mintha imádkozni akarna — tulajdon magához:

— Tehát álom, mese a mit róluk beszéltek . . . Egy perczre, mintha a diadal tüze lobbant volna föl szemekben, majd ismét arczára húzta fátyolát. — Istenemé, Jézusomé, marad. — suttogta.

Pista bátyánknak úgy jutott eszébe ez a történet, hogy éppen az nap olvastuk, hogy a nyáradi báró kisasszony meghalt, — aránylag fiatalon, hisz alig lehetett még harmincz éves. A lapok szintén hasábokat irtak a nyáradi bárók különzködéseiről, fátyolos asszonyairól s ez utolsó esetről is, mikor a bárókisasszony üveg koporsóban három napig volt a kastélyban kiterítve. Fátyol nélkül láthaták urak, szegények egyaránt. A nyáradi kastélyt kórháznak, betegeknek hagyta, ő maga pedig álmodik sejtett földi boldogságáról, locsogó víz habjánál, sárga liliomok tövében.

ezimus fénykorába is bátran beillő napok, melyek alatt láttunk lelkesedést, épültünk egymáson, erőt merítettünk a hitéletre.

Zsidóüldözés Oroszországban.

(Folytatás.)

Oroszország 80—90 millió lakosára 2 millió 552000 zsidó esik, míg Ansztriában és Magyarországon az utolsó népszámlálás szerint 1 millió 644000 zsidó él. Ebből Magyarországra esett 725000, mivel pedig számuk rohamosan szaporodik, ma tíz esztendő múltán bátran tehetjük számukat 1 millióra, 1857-ben 408 ezer volt a számuk, 1869-ben 643 ezer, 1880-ban 694 ezer, 1810-ben 725000. Szaporodási arányuk a legnagyobb, évente 185 százalék, míg az utánuk következő katolikusoké csak fele akkora: 0,92 százalék. Ha most már azt vesszük, hogy Németországban csak 562000, Romániában 265000, Franciaországban 130000, Törökországban 104000, Hollandiában 82000, Angolországban 70000, Olaszországban 40000, Spanyolországban pedig összesen csak 1300 zsidó él, be kell látnunk, hogy ez az óriási számarány oly rettenetes teherként nehezedik Magyarországra, a melynek súlyos gazdasági és erkölcsi hatását előbb-utóbb keservesen kell éreznünk. Hiszen hogy elterjedtségükkel egyenes arányban áll a lakosság tökmremése, azt minden szónál ékeesebben bizonyítja a felső vidék sorsa. Máramaros-megyében 50000 a számuk, vagyis a lakosság 20 százaléka, Zemplénben 35000, Nyitraiban, Beregben 30—30000 s nagyon jól ismerik országszerte a szerencsétlen ruthének sorsát, a kik mindig jó és igaz fiaik voltak a hazának, vérüket ontották Árpád országáért s ma nyomorultabban élnek az állatnál, a kinek van hozzá ereje, veszi a vándorbotot és itt hagyja ősi hazáját, a kinek arra sincs ereje az itt marad és apathiába merülve várja nyomorult élete végét, a mely kínjaitól és szenvedéseitől megszabadítva egy szebb haza kapuit nyitja meg előtte.

Budapesten az utolsó népszámlálás hivatalos adatai szerint 122000 zsidó lakik, tekintve azonban az átutazó zsidókat, forgalmi számukat bátran 150000-re tehetjük. Tehát 150000-et kell fél millióhoz arányítani s az a 122-, vagy 150000 zsidó 349 gyermekét küldi a középiskolákba, míg a 350 ezernyi keresztény lakosság csak 4139 gyermekével szerepel. Hol itt az arány?

Egyébiránt senkinek sincs joga nehezíteni a zsidókra azért, hogy gyermekeiket sokkal nagyobb arányban küldik a közép és felső iskolákba. Legfeljebb azt mondhatjuk, hogy a kenyérszerzésnek könnyebb és kényelmesebb útját választották a maguk számára. De ha ők a tudományos pályát választják, ha hivatalainkat, az állami és egyéb fontos állásokat elhalásszák a keresztények elől, tág tere nyílik a lelkiismeretlenségnek, a hozzájuk fordulókat kiszípolozásának. A hatalom a zsidók kezében, a mint a példa eddig majdnem kivétel nélkül igazolta. Kimondhatatlan gögőt és puffeszkedést szült. A míg a zsidó szegény, a míg meg nem szedte magát, addig aláztatós csuszó-mászó, fát hagy vágni a hátán, szó nélkül engedi magát kirugtatni, de ha abba a helyzetbe kerül, hogy visszadarthatja, százszorosan adja vissza a szenvedett méltatlanságot.

A zsidók emancipálása 1867-ben következett be. A kiegyezést, a XII. törvényeket nyomon követte a XVII., a mely a zsidókat egyenjogúvá tette a magyar állam többi polgáraival. — A zsidó vallást a keresztény vallással egyenlővé 1895-ben tette a törvényhozás. Tehát 1867-től kezdve szabadon forgatja a pénzt, neki esett a szép, fekete magyar földnek, a csengő magyar aranyának s ma láthatjuk mindakettőből csak egy jut a magyarnak, ha marad. Megszerezték a hatalmat s kamatosztól adják vissza azokat a mellőzötteseket, a melyeket az előző századokban elszenvedniök kellett.

Tessék elolvasni a zsidó lapokat. Rólunk keresztényekről, különösen azokról, a kik keresztény voltunkból titkot nem csinálunk, úgy beszélnek, mint az ország utolsó csócselékéről. „Sötétség fia”, a középkor sötétségében silylő

buta lelkek, trolik, stb. stb. minden sorban hullanak ránk. Nem ellenfélnek tekintenek bennünket, a kikkel szemben fegyverrel, becsülettel, tisztességgel kell harcolni, hanem olyan alsóbbrendű lényeknek, a kikre ők a tudomány, a fölvalóságosság, műveltség Csaimborasszójáról leköpködhetnek, a kik még azt sem érdemeljük meg, hogy a lábukat belénk törüljék. S ha mind ezt elgondolja az ember s melléje oda képzel egy csámpos lábú zsidó gyereket, a kinek csak toll akadt még meg az ábrázatján, a ki még körülbelül a kiskorúagon sincs túl, fogalmat alkothat a zsidó imperitenciaziákról, arról, hogy mekkora adag arczatlanságnak, mekkora gögnek, bosszuvágyának és gyűlöletnek kell eltölteni a zsidófiát, ha ennyire jutottunk. Önkéntelenül összeszorul a kezünk és nem tudjuk kit okozunk, azt-e a ki annyi pimaszságot elkövet velünk, vagy azt a bárgyú, azt a gondolkodni nem tudó olvasóközönséget, a mely fáját, önmagát guny és neveltség tárgyává engedi tenni, a mely szármáfúletek rakat a saját fejére. A sajto 95 százaléka kezükben van már. A keresztény, hithez hű elemet kiszorítják a szereplés teréről, vagy velük fujaak egy követ, vagy pedig koldulni mehetnek. Ők aztán adják a hangot, csinálják a közvéleményt, itélnék elevenek és holtak felett. Sértegetnek, botránnyokat csinálnak gazembereket védelmeznek és mentenek ki s becsületes embereket rugdalnak le a föld porába.

S a hatalom, a törvény emberei, a kiknek szoros kötelességük volna az egyenjogú polgárokat az igazságtalanságoktól megvédelmezni, azok nemcsak nem tesznek ellenük, sőt bátorságukat növelik.

Beniczky Ödönt, az Alkotmány belmunkatársát lihetetlen gyorsasággal fogták pörbe, mert azt merie mondani, hogy egyes zsidók imperitenciaiája már oly határtalan, hogy más országokban bokáig járnának az emberek a párolgó zsidóvérből és az országukat menten zsidók rothadnának a fákon. Ezért rögtön megindította az ügyészség a sajtóper, hiszen a drága, kedvelt zsidókról volt szó. Mikor 1896-ban a zsidók elképzeltetlen címeket osztogattak a magyar katolikus főpapoknak és főuraknak, sőt le is köpködtek, meg is dobálták őket a mágnás asszonyokkal együtt, arra az ügyészségnek egy árva szava nem volt. Veigelsberg Hugó a *Hét* című zsidó hetilapban durván megsértette Ö Fel-sége a király személyét. Perbe fogták, mert nem merték elhallgatni, de aztán úgy elaltatták az ügyet, hogy Veigelsberg urinak a haja szála sem görbült meg. Hja! zsidóról volt szó s az kimélettel érdemel, nem mint holmi keresztény nép. A Goldstein Számi naptárban egy kép jelent meg, a hol Számi nyíllal lelővi Krisztust az oltárról. Keresztény vallásunkat ily imperitensül megsértő zsidóra a lehető legnyilvános büntetést szabta a bíróság. A Magyar Szó a legotrombáltan izgat a katolikusok ellen, gyala-zatos fiokók az egyetemen s az ország több helyén a koronáról, a magyar államiság szymbolumáról letördelték a keresztet, mások meg a koronáról levezik a keresztet és helyette a zsidó mogendovedot, a zsidó vallás szymbolumát festik oda, mintha szemünkbe akarnák vágni, hogy mit akarunk mi keresztények a keresztünkkel, mikor zsidó parancsol az országban s milderre az ügyészségnek egy árva szava nincsen, az ilyen ügyeket elaltatják.

(Folyt. köv.)

ÜJDONSÁGOK.

Erzsébet királyné.

Két éve mult tegnap, midőn d. u. 5 óra tájban egy szívet facsaró hirt adtak sajtóról-szájra az emberek, s abba belesápadt mindenki, hogy megölték Erzsébet királynét, a magyar nemzet koronás édes anyját. Mig élt s néha eljött közibénk, szerettük és áldással kísértük minden lépését, mint hű gyermekek anyjukat, úgy óvtuk és vettük körül szívünk melegével, szeretetével. S mikor megér-

kezett az a borzasztó hír, hogy megölte őt egy ördögi gonoszságu ember, hirtelen elnémultak ajkaink s csak könnyeink beszéltek arról, hogy az a halálos döfés a mi szívünket is érte. Azután eltemették és hónapokig a gyász minden külső jelével megmutattuk, mily őszintén fáj-laljuk halálát. Azóta a fájdalom élő kegyeletté vált és szomorú emlékezésé, s a jelen nemzedék Erzsébet királyné szeretetét és emlékét örökségül fogja hagyni unokáira és minden maradékira.

Székesfejérvár szab. kir. város közönsége a két év előtt ország-világ megdöbbenését mellett tragikus halállal elhunyt Erzsébet királyné emlékét igen szépen megülte f. hó 10-én a gyászos évforduló alkalmából. A középületeken, valamint számos magánházon is gyászlobogó lengett, a templomokban gyászistenitiszteleteket tartottak. A hivatalos gyászmise a székesegyházban d. e. 9 órakor volt, melyet Szabolcs Jenő apátkanonok celebrált. A szentély közepén állott a királyi ravatal számos gyertya és kandélaber közt. A ravatal körül, mely koronával volt díszítve városi és megyei hajduk díszorséget alkottak. Ott láttuk a gyászistenitiszteleten a honvéd tisztikart Zurna Károly altábornagy és Görgey Vincze tábornokkal, a közös hadsereg, valamint a méntelep tisztikarát, a megyei és városi tisztikart élén Fiath Pál báró főispánnal, Daróczy István elnök vezetése mellett a kir. törvénytészek és járásbírószág tisztikarát. A pénzügyigazgatóság, postafelügyelőség, vasut tisztviselői igen szép számmal jelentek meg. A Ferencz József nőnevelő-intézet növendékei, valamint a főreáliskolai tanulók testületileg vettek részt a gyászistenitiszteleten.

Az Örökimádás temploma javára ez alkalommal is nyilvános gyűjtés rendeztetett el, melynek eredményéről legközelebbi számunkban adunk hírt.

— László főherczeg emlékezete. F. hó 7-én volt évfordulója annak, hogy a szerencsétlenül járt László főherczeg örökre lehunyta szeméit az Erzsébet-kórházban. Azóta már öt év telt el s minden évben lerója kegyeletét a főherczeg családjának az ő emléke iránt. A halálozás évfordulója alkalmából Székely grófnő koszorúkat helyezett a Zsigmond-kápolna kriptájában nyugvó főherczeg sarkoládjára, tegnap reggel pedig 8 órakor Kanter Károly udvari apátplébános csendes gyász-misést mondott. A kápolna padsorait ez alkalomból gyászleppellel vonták be, a melyekben az udvari hivatalnokok s a személyzet, valamint magyarszámú, főleg hölgyközönség foglalt helyet.

— Néppárti népgyűlés. Tanúságul annak, hogy mennyire ragaszkodik a zala-szent-gróthi választókerület néppárti polgársága elveihez, Sümegen 1900. szeptember hó 23-án, vasárnapon, délután 1 órakor a Flórián-téren Néppárti Népgyűlést fog tartani, a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó. Tartja: Farkas József, orsz. képviselő. 2. A néppárt és a kisiparosok. Tartja: dr. Major Ferencz, orsz. képviselő. 3. Küldmän Károlynak a zala-szent-gróthi választókerület orsz. képviselőjének beszámoló beszéde. 4. Elnöki zárzó.

— Esküvő. Lónyai János aszodi kir. javító-intézeti családifő f. hó 6-án vezette oltárhoz a gánthi róm. kath. templomban Braun Ádám ottani főtanító szép és kedves leányát, Annuskát. Isten áldását kérjük a boldog frigyre.

— **Rendkívüli közgyűlés.** Fejérmegye törvényhatósági bizottsága f. hó 10-én d. e. 11 órakor **Fiáth Pál** báró főispán elnöklése alatt ülést tartott, a melyen daczára annak, hogy nem kis fontosságu ügyek kerültek tárgyalás alá, a bizottsági tagok nagyon csekély számban jelentek meg. Említésre méltó, hogy a 10 percig tartó közgyűlésen **Szűts Arthur** főjegyző referációján kívül a tárgyzhoz senki sem szolt. A közgyűlés rövid lefolyása a következő. **Szűts Arthur** főjegyző az állandó választmány véleményes előterjesztésével bemutatja a „Fejérmegyei Szent-György közkórház” szabályrendeletét s a felszerelésre vonatkozó szerződéseket. Elfogadotván jóváhagyás végett a ministeriumhoz terjesztetnek fel. — A helybeli légszszvílágítási társulattal a szerződés 10 évre kötött meg évi 3000 korona összegben. A martonvásári árvaház építésére vonatkozó szerződés **Biró Károly** és **Gyula** budapesti céggel megkötöttet olyképp, hogy a cég tartozik az épületet még ez évben fedél alá hozni. A szerződésileg megállapított építési összeg 99491 kor. 24 fill. — Az állategészségügy államosítása folytan minden egyes járásban a megyei és városi törvényhatóság részére, továbbá Bicskén és Polgárdin egy-egy állatorvosi állás szerveztetett. — Hivatalos helyiséget a megyei állatorvos részére a hatóság nem adhat, mert nincs. Az ülés fél 12 órakor véget ért.

— **Közigazgatási ülés a megyénél.** Ma d. e. 9 órakor tartotta meg Fejérmegye közigazgatási bizottsága **Fiáth Pál** báró főispán elnöklése alatt rendes havi ülést. Elnöklő főispán az ülést megnyitván, — **Huszár Agoston** alispán felolvassa rendes havi jelentését a közigazgatás állapotáról. Az ügyforgalom a következő: július hóról maradt 27 drb, augusztus hóban beérkezett 1797 drb. Elintéztetett 1812 drb., maradt elintézetlen 9 drb. A csendőrségi eseményjelentések tudomásul vétele után az utak költségeinek előirányzata keltett nagyobb mérvű vitát. **Huszár** alispán ugyanis javaslatba hozta, hogy az eddigi 7° os utadót emeljék fél 10° o-ra; a 11° o-os megyei pótdadót pedig szállítsák le 1° o-ra az által, hogy az ebből fedeztetni szokott vasuti hozzájárulási összegből, mely mintegy 63850 koronát tesz ki, 40000 koronát hozzanak át az utadóhoz, a fennmaradt 23850 koronát pedig törlesztés az 1° o-os megyei pótdadóból. A 10° o-ra felemelt utadóból 19000 kor. jutna az új utak kiépítésére és a szükséges személyszállítás (1 utbiztos, 20 utkaparó) költségeinek fedezésére. **Mahnár Béla** ellenzi ezen javaslatot habár jól tudja, hogy a távolabbi utak igen rossz karban vannak; ámde ha a megyei pótdadóból a megye valamit felszabadít, úgy arra az állam rögtön rá teszi a kezét s állami célokra használja. Hasonló irányban beszél **Vértessy József** is. **Udvardy** főszámvévo a javaslat mellett nyilatkozik. Majd **Fiáth** főispán felvilágosító szavai után a javaslatot egyelőre elvetik, kérvén egyidejűleg a biz. tagokat, hogy ez ügyben bizalmas értekezletre f. hó 14-én összejönni sziveskedjenek. **Szűts Arthur** főjegyző referációjára esekélyebb jelentőségű hozzászólások után elfogadtattott. **Schlamadinger Jenő** dr. az ügyészégi, **Hattuyi Dezső** az árvaszéki ügyekről ad jelentést, melyek közül legfontosabb az, hogy **Lovasberény** árvapénztárától a kezelési jogot a belügyminister megvonta. **Varga** főorvos jelentése a közegezségügyről, valamint **Bognár** állatorvosé az állategészségügyről tudomásul vétetett. A pénzügyigazgatóság, kir. mérnök hivatal, ügyészség s a tanfelügyelő jelentései hasonlóképen tudomásul vétettek.

— **Betyár-virtus.** Szomorú dolog, hogy a fejérvári legények betyár-virtuságáról ismét hírt kell adnunk. A napokban történt ugyanis, hogy **Viniczai József**, **Arany Ferenc** és **Kertai József** ráczvárosi legények az esti órákban a malom-utczai **Demkovits**-féle korecsában iddógláltak. Később ugyanoda vetődtek **Rókus Nagy József**, **Lánczos György**, **Hegyi Ferenc**, **Huvsagner József**, **Somogyi N.** és még néhány felsővárosi

legényember. Ez utóbbiak csoportjából **Somogyi** vasgyári munkás csakhamar belekötött **Aranyba**, **birokra** került a dolog, melynek színtere később az utca lett. **Rókus Nagy József** és társai az utczán verekedő **Somogyi** segítségére mentek s ezt az alkalmat az általános békés természetűnek ismert **Viniczai** és **Kertai** arra használták fel, hogy az udvaron át elmenekültek. **Rókus Nagy József** azonban ebben megakadályozta őket, átugratta a ház kapuját, kinyitotta, s a vérengző banda, miután **Aranyt** alaposan eldöngötte, rátámadt a menekültekre, a kik akkor már öz. **Szilasi Andrásné** lakásán húzták meg magukat. **Rókus Nagy József** bandája itt betörte a konyhaajtót, a védtelen **Viniczaira** vetette magát s a szó szoros értelmében eldöngögték úgy, hogy nem volt képe megmozdulni. Az ütlegetés közepette bicskát is használtak, a melylyel a **Szilasinénál** lakó **Jávancsics Mária** hajadonnak, ki **Viniczai** védelmére kelt, jobb kezefejét keresztülstúrták. **Kertainak** sikerült a vérengzők elől elbujni s így az sértetlen maradt. A vizsgálótat a rendőrség megindította.

— **Az önkéntességi jog megszörítése.** A közös hadügyminister a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg az egyévi önkéntességi jogosultság elnyerését megszörította. A hadköteleseknek, akik sorhadkötelezettségük első évének márczius 1-ő napján, valamely nyolcosztályú belöldi nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott középiskola utolsó évfolyamára tartoztak, és azt legkésőbb ugyanazon év október 1-jeig sikeresen elvégezték, az egyévi önkéntességi jogot a véderő-előírás I. rész 70. §-ának 11. pontja értelmében az ill. békés hadkiegészítő kerület parancsnoksága engedélyezte. Ezután a hadkiegészítő parancsnokság az egyéves önkéntességi jogot csakis úgy engedélyezheti, ha a jelölt az előbb említett középiskola utolsó évfolyamán ugyanazon év július 1-ig elvégzi. Későbbi terminust csakis a legfelsőbb forum adhatja meg az egyéves önkéntes jelöltnek.

— **Hivatásának áldozata.** **Fülöp Jenő** 19 éves, székesfejérvári lakos néhány nap óta mint kocsi-kapcsoló volt alkalmazva a déli vasutársaságnál. Szorgalmas józan munkás volt, a ki rövid szolgálata alatt kiérdemelte előljárai szeretetét. Bár munkássága közepette óvatoss volt, mégis hivatásának lón áldozata. F. hó 9-én d. e. 11 óra tájban a 4. számú raktárhelyiség előtt tolattak. Az álló kocsi csoportot hozzá kapcsolta a lassan érkező csoporthoz s midőn ennek eszköze után az ötközök alatt ki akart bujni, megcsuszott s a sínem keresztül arczára esett. A lassan haladó kocsi kerekre 8 lépényire toltta maga előtt a szabadulni nem tudó munkást, még pedig oly szerencsétlenül, hogy jobb lábát a felső oszklónál teljesen szét marczangolta s mindkét lábát egybűtt is eltörte. A rendőrséggel a helyszínen megjelent dr. **Bierbauer** Viktor főorvos, továbbá dr. **Palánszky Miklós** és dr. **Molnár József** ker. orvosok már csak a vérvetszést folytán beállott halált konstataáltak. Nyomban a hatóság vizsgálat megejtés után a hullaszállító kocsin a városi kórházba szállították a tetemet. Ma délután temették el öríasi részvét mellett.

— **Halálozások.** **Kussovits Ignác** né sz. Heltay Anna f. hó 8-án délelőtt fél 9 órakor életének 71-ik. boldog házasságának 46-ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek ajtatos felvétele után meghalt. Az elhunytat f. hó 9-én d. u. fél 4 órakor helyezték örök nyugalomra a kath. egyház szertartásai szerint. Az elhunytat gyermekei s nagyszámú rokonság gyászolja. Ö. v. f. n. — Mint résztvevő értesüljön, **Lauschmann József** né szül. **Feld Jozefa** f. hó 10-én hosszas szenvedés után, életének 64-ik. boldog házasságának 41-ik évében meghalt. Az elhunytat hűlt tetemei f. hó 12-én d. u. 4 órakor fognak a kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni s a Szent Háromságról nevezett temetőben örök nyugalomra tetétni. Az engesztelő szent mise-áldozat f. hó 13-án reggel 8 órakor fog a székesegyházban az Urnak bemutatni.

— **Műkedvelői szini-előadás.** A székesfejérvári iparos ifjak önképző-köre folyó hó 30-án műkedvelői szini-előadást rendez a városi színházban. Színré kerül: **Tóth Edének** „A Tolocz” című pályanyertes népszímműve. A jónak ígérkező előadást ajánljuk a nagyérdemű közönség figyelmébe.

— **Öngyilkossági kísérlet.** **Nagy József**, ki **Nádassy Tamás** gróf nádass-ladányi birtokán lovasz, a napokban öngyilkosságot kísérelt meg. Borotvával két vágást ejtett torkán, de nem sok kárt tett magában, mert még el tudott vándorogni egyik rokonához, kit megkért, hogy menjen el orvosért. Tettének oka az atyjával való czivódás, a ki legutóbb is a korecsában kétszer arczul ütötte. Ez bántotta annyira az önézetét, hogy életétől akart megválni. — Már gyógyuló félben van.

— **Pályázat.** 3880/P. sz. A cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság magyar vonalainak üzletigazgatósága az 1901., 1902. és 1903. években szükségelt évi 4000 darab megoldozatlan kerítési tölgyfa-oszlop szállítására ezennel pályázatot hirdet. Az 1 koronás bélyeggel eliatott ajánlatok legkésőbb 1900. évi október hó 14-ig, a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság üzletigazgatóságához, (Budapest, I. kerület, Mészáros-utca 17. szám, II. emelet, pályafentartási osztály) nyujtandók be, a hol a szállításra vonatkozó különleges feltételek díjtalanul megkaphatók.) Budapest, 1900. évi augusztus hó 29. Az üzletigazgatóság.

— **Értesítés.** A beiratás a kereskedő tanoncz-iskolába szeptember hó 8-án kezdődött akképen, hogy a nevezett naptól kezdve d. e. 11—12 óra közt a jelentkező tanonczok **Kreiser Zsigmond** ur társulati pénztárnok üzletében 16 korona tandíj befizetése mellett felvételi jegyet kapnak, melynek alapján az iskolai anyakönyvbe beirathatják magukat. Csütörtökön, azaz f. hó 13-án d. u. 4 és 5 órakor lehet iratkozni. Pénteken, azaz szeptember hó 14-én 2 órakor d. u. az összes tanonczok az iskolában gyülekeznek, ekkor fogják nekik a tanrendet és a fegyelmi szabályokat kihirdetni. Az igazgató bizottság.

— **Veszedelemes gondatlanság.** A városzerte ismert „Pista” csigány tegnap rendőri felügyelet alá került tévedésből. Akadt is bámulója, főleg a gyerekek között. A bámuló kísérettel haladt **Král István** ácsinas is, a kihez **Schelnitz Ferenc**, **Pollák Gusztáv** szállító alkalmazottja, kérdést intézett aziránt, miért viszik „Pistát”, mire a gyerek tagadó választ adott. **Schelnitznek** ez nem tetszett s az esernyőjével a gyerek feje felé szűrt, s jobb szemé alját megsebesítette. A seb néhány nap alatt begyógyul.

— **Pályázat.** 3611/P. sz. A cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság magyar vonalainak üzletigazgatósága az 1902. évben szükséges a) 130000 drb. I. rangú 2-40 vagy 2-70 méter hosszú, 15 cm. széles felső és 26 cm. széles alsó lappal és 16 cm. magas, b) 10000 drb. II. rangú 2-20 méter hosszú, 15 cm. széles felső és 20 cm. széles alsó lappal és 14 cm. magas vasutefelépítményi tölgytalpa szállításra ezennel pályázatot, hirdet és megjegyzi, hogy kedvező árak mellett ugyanilyen mennyiségre az 1903. és 1904. évekre is elfogad ajánlatokat. A szállításra vonatkozó részletes módozatokat magában foglaló „szállítási és különleges feltételek” valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál, az országos iparegyesületnél, a kereskedelmi muzeum igazgatóságánál, valamint a déli vasuti igazgatóság pályafentartási osztályánál és annak magyar és horvát vonalain levő összes mérnökosztályánál díjmentesen kaphatók. A szabályszerűen kiállított, ivenként 1 korona m. kir. okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve és a borítékban ezen felirattal: „Ajánlat talpa-szállításra 3611/P. számhoz” legkésőbb f. é. szeptember 30-ának déli 12 órájáig a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság magyar vonalainak üzletigazgatóságához, Budapestben I., Mészáros-u. 17. sz. (iktató hivatal) küldendők. Budapest, 1900. évi augusztus hó 30-án. Az üzletigazgatóság.

— **Intelligens fiatal emberek jó házi étkezésre elfogadtatnak** — **Jókai utca 9. sz.**

Felelős szerkesztő: **Chay Antal.**